

О. С. Сніжко,
здобувач

УДК 007: 0821.161.2-92.09: 81-11

Концептосфера відродження нації: порівняльний аналіз концептів у щоденниках, епістолярію, публіцистичних та художніх творах В. Винниченка

Досліджено смислові домінанти публіцистики Володимира Винниченка. Окреслено концептосферу творів митця в контексті реалізації ключових концептів авторського тексту. З'ясовано типові проблемно-тематичні параметри щоденникових записів, епістолярію, художніх творів. Інтерпретовано концептуальні смислові домінанти публіцистики В. Винниченка.

Ключові слова: В. Винниченко, публіцистика, концепт, смислові домінанти, концептосфера, проблематика.

Публіцистичні тексти В. Винниченка наповнені світоглядними універсаліями, що формують цілісну національну концептосферу, допомагають самовизначитися особі та нації загалом, окреслюють ціннісну систему українського суспільства поч. сер. ХХ ст., аксіологічні домінанти мас-медійної інформації в ньому стають вагомим мотиваційним підґрунтям публіцистичного виступу письменника.

Публіцистика В. Винниченка вирізняється посиленням інтересом автора до багатства художніх форм, розмаїттям художніх засобів, емоційним відтворенням дійсності. Важливу роль у ній відіграє також концептуальність мислення митця, адже він оперує найважливішими світоглядними категоріями, що розкривають структурне, змістове, ідейне, емоційне наповнення публіцистичних текстів.

Дослідження публіцистики В. Винниченка крізь призму аксіології дозволяє визначити творчість митця як цілісну систему. Адже текст, за слушним зауваженням Т. Кузнецової, є «ядерним складником комунікації», «умовним дзеркалом, що відбиває суспільні процеси, ціннісні орієнтири» [1, с. 10]. Вивчення ціннісних орієнтацій публіцистики В. Винниченка вважаємо актуальним, оскільки за їх допомогою можна спрогнозувати найближчі перспективи розвитку сучасного і прийдешнього покоління та майбутнього держави в цілому.

Зазначимо, що окремі аспекти публіцистичної майстерності В. Винниченка репрезентують праці авторитетних літературознавців (В. Гумєнюка [2], М. Жулинського [3], Н. Крутікової [4], В. Кузьменка [5], Михиди [6], Л. Мороз [7], В. Панченка [8], Г. Сиваченко [9; 10; 11]); моло-

дих науковців (Г. Барана [12], О. Гожики [13], Н. Гусака [14], Т. Маслянчук [15], В. Харкун [16]). Однак у згаданих розвідках не представлено концептуальні особливості публіцистики письменника, що реалізуються у смислових домінантах авторського тексту, що посилює актуальність пропонованої розвідки.

На нашу думку, з'ясування типологічного зрізу аксіологічних параметрів публіцистики В. Винниченка лежить в основі сприймання та розуміння творів митця. В цьому контексті метою нашої розвідки є визначення смислових домінантів (пов'язаних із концептом «відродження нації») у щоденниках, епістолярії, художніх та публіцистичних творах письменника і на цій основі окреслення концептосфери публіцистики В. Винниченка.

Об'єктом вивчення є публіцистичний доробок митця, а *предметом* – смислові домінанти авторського тексту.

На основі проведеного дослідження ми прагнемо підтвердити непроминальну актуальність, «всюдисущість», надчасовість, філософічність концептосфери публіцистики В. Винниченка.

Оскільки ціннісні орієнтації опосередковують ставлення людини до світу та самого себе, важливо розвивати ті, що мають духовне наповнення й цілеспрямовано впливають на розвиток самобутності, внутрішньої глибини особистості й спільноти, мають державотворчий потенціал. Цінності складають смислоутворювальну основу людського буття, задають спрямованість та мотивованість життя нації, діяльності та певних дій і вчинків окремих особистостей. Глибинний прояв змісту текстів митця прочитується через смислові домінанти.

Письменницька публіцистика в межах журналістської творчості вирізняється підвищеним рівнем естетизації повідомлення, імперативною метафоричністю, глибиною філософських узагальнень, наскрізною інтертекстуальністю та масштабністю бачення сьогодення як прояву життя і буття в цілому. Як справедливо наголошує В. Галич, письменницька публіцистика прикметна «активною інтеграцією з естетичною системою художньої творчості митця, його аналітичним підходом до пізнання дійсності й умінням передбачати близькі та далекі перспективи її розвитку» [17, с. 58].

Письменницька публіцистика оперує усталеними полемічними одиницями, що дозволяють реципієнтові впізнавати провідні тематико-проблемні аспекти, естетичні особливості, методи роботи з фактами тощо, притаманні творчості конкретного автора. Відповідно упізнаваням стає й сам образ автора, який виступає чи не найважливішою одиницею комунікації в полемічному тексті митця. Саме образ автора в письменницькій публіцистиці спрямовує думку реципієнта в конкретному напрямі. Такий творець публіцистичного твору виступає в масовій свідомості як дослідник соціальної дійсності, шукач істини в аксіологічній, естетично-емоційній площині.

Образ автора за посередництвом особового займенника «я» яскраво та емоційно окреслює В. Винниченко в передмові до мемуарно-публіцистичної праці «Відродження нації»: «Я беру на себе трудну річ: дати повну, правдиву картину боротьби українства за визволення своєї нації під час і після Великої Російської Революції. У дні тяжкі, у дні найтяжчі нашого народу я берусь за цю роботу. Майбутність України закутано в диму кривавої ненависти, неситого зазіхання ворогів, безсилля й знесилля нашого. Важко робити цю працю в потрібному спокою. Але в свідомості ваги істини, в свідомості значіння щирого, нелукавого й чесного виявлення подій, я вживу всіх усиль, щоб одсунути від себе всяке національне чи партійне лицеприяття, одійти від усяких особистих симпатій чи антипатій і розглядати весь хід нашого руху в усій об'єктивності, на яку я зможу бути здатний» [18, с. 9]. Ідея відродження нації, плекання українського державотворення підсилена повтором: я беру на себе трудну річ; я берусь за цю роботу. А далі – стверджувальні, беззаперечні, переконливі висловлювання автора: я вживу всіх усиль; я зможу бути здатним. Без сумніву, такі емоційно-стверджувальні конструкції розкривають образ автора, підносять його авторитет, не можуть не вплинути на свідомість реципієнтів.

В. Лозицький у післямові до репринтного видання «Відродження нації» зазначає, що це твір

певною мірою підсумковий, написаний відразу після історичних подій. Після розриву з Директорією В. Винниченко виїхав за кордон, де за дуже короткий час створив це широкомасштабне полотно, яке є не лише важливим джерелом для вивчення і розуміння складних політичних процесів на Україні періоду збройної боротьби за владу, а й становить чималий інтерес у контексті тих політичних подій, зокрема з прийняттям Верховною Радою УРСР «Декларації про державний суверенітет України». Поставивши за мету висвітлити їх незалежно «від усяких особистих симпатій», автор роздумує над утраченими можливостями, аналізує причини поразки Центральної ради і Директорії, дає в цілому об'єктивні характеристики політичним партіям, окремим діячам того часу [18, с. 538–539].

Як зауважував сучасник В. Винниченка – видатний український соціолог і політолог О. Бочковський (один із засновників націології – науки про формування і розвиток нації), – «кожний поневолений народ у процесі своєї національної боротьби раніше чи пізніше мусить мати не лише своїх ідеологів нації, а й теоретиків, які більш чи менш науково обґрунтовують засади та загальну програму його визвольних змагань» [19, с. 12]. У цьому контексті можемо справедливо назвати В. Винниченка і ідеологом, і теоретиком, і практиком українського національного відродження. Адже, як стверджував сам письменник, «я не хочу писати історії в академічному значінню цього слова. Це мають пізніше зробити фахові дослідувачі. Моя мета перейти через усі етапи недавно минулого, зв'язати їх, одкинути неважне й дати суцільний образ цих і радісних, і болючих часів нашої нещасної історії» [18, с. 10].

Предметно-тематична установка письменницької публіцистики зумовлюється передовсім масштабністю осмислюваних проблем (відстоювання українського державотворення, пропагування національних ідей, духовний захист нації, збереження української мови тощо), культурологічною спрямованістю (культурний поступ нації, окреслення літературно-естетичних ідеалів), акцентуванням уваги на морально-етичних аспектах, актуалізацією інтелектуального досвіду реципієнта. Звідси випливає установка на визначену глибину відображення дійсності, яка синтезує аналітичне та художньо-публіцистичне відображення.

У номінації цінностей, що матеріалізують концептосферу публіцистики В. Винниченка варто виокремити суспільно-політичні концепти, що смислово пов'язані з поняттям «відродження нації». Глибокий політик за покликанням, талановитий митець викладав свої політичні погляди, відстоював світоглядні позиції чи не в кожному творі.

У 1920 р. в листі до Євгена Чикаленка письменник зазначає, що «політиці я надаю такої ж сили, як коханню, в якому, як і Ви й самі колись казали, ні дружба, ні рідність не визнаються» [20, с. 252]. І вже у 1929 р. в листі до того ж адресата фіксуємо: «Яка страшна річ політика, що змушувала загашувати ту велику ніжність до Вас, що завсіди була в мене, не зважаючи ні на які розходження» [20, с. 272]. Тобто концепт «політика» не є однозначним та сталим у розумінні Винниченка. Ставлення митця до цього поняття із роками змінюється, залежно від культурно-історичної доби, від особистих подій, що відбуваються в його житті, а також незалежних від людини обставин.

У щоденникових записах публіциста читаємо: «Справді: нечиста річ – політика. Треба бути дуже сильним і загартованим, щоб вийти з неї хоч порядним чоловіком» [21, с. 328]. За своє життя митець часто потрапляв у межові ситуації, коли необхідно було робити важкий вибір, а свої хвилювання, емоції, аргументи письменник «вкладав» в уста героїв художніх творів, занотовував у щоденнику, відкрито висловлював під час публічних виступів.

Вважаємо, що публіцист може впливати як на масову свідомість, так і на суспільну практику людини, а формувати громадську думку можна тільки шляхом переконання за допомогою актуальних фактів і аргументованих суджень.

Так, у передмові до роману «Слово за тобою, Сталіне!» (що має підзаголовок, який окреслює підтекст гострого публіцистичного звучання, – «Політична концепція в образах») письменник зазначає: «Основну ідею цієї соціально-політичної й мирної концепції, що пропонується в цій книзі, я виклав у загальних рисах у попередній моїй праці, що вийшла під заголовком «Нова заповідь». Я там умисне вбрав цю концепцію в таку літературну форму, яка змогла б легше притягти увагу широких мас читачів (у форму роману), починаючи від робітника на фабриці й кінчаючи професором університету. Розвиток ідеї цієї концепції й ставлення до неї різних течій громадянства в Союзі Радянських Республік я викладаю в оцій книзі – «Слово за тобою, Сталіне!». І так само роблю це в образах, у найпрístupнішій формі для найширшого кола читачів, які здатні цікавитись пекучим питанням війни і миру. Зроблено цю працю з найбільшою об'єктивністю, якої вимагає велика мета всіх людей – мир на землі. Події, дійові особи, картини буденного життя в Радянському Союзі представлено в ній на підставі документів, на свідченнях багатьох живих людей, на загальновідомих фактах і на особистому досвіді автора». [22, с. 92]. У цьому прикладі фіксуємо розкриття поняття «соціально-політична концепція»,

що реалізується та увиразнюється за допомогою таких одиниць, як мир на землі; пекуче питання війни і миру; об'єктивність; на підставі документів; свідчення людей; загальновідомі факти; особистий досвід автора. Цікаво, що автор чітко окреслив аудиторію свого звернення: широкі маси читачів, найширше коло читачів та різні течії громадянства. Акцентування авторської уваги на мирній концепції кілька разів підкреслюється в тексті: мирна концепція, мир на землі, а також зосереджується увага аудиторії на протиставленні війни та миру: пекуче питання війни і миру.

У публіцистиці В. Винниченка можна виокремити й «амбівалентні концепти», які, за словами Т. Кузнецової, залежно від соціокультурної реальності набувають як позитивних, так і негативних оцінних ознак [1, с. 148]. Так, поняття «влада», залежно від ціннісних орієнтирів аудиторії, а також під впливом політичних поглядів самого публіциста, проявляється з різними оцінними смислами: «Наші противники запевняють, що нашою єдиною метою є захоплення влади в наших особистих чи групових інтересах панування над світом. Доведи їм пропозицією конкурсу, що ми задля інтересів людства можемо відмовитись і від влади, і від панування, що з тих могутніх володарів півсвіту, якими ми є, ми готові стати простими робітниками, простими сторожами добра людства, захисниками миру, справедливості на землі» [22, с. 368–369]. Як бачимо, з одного боку, влада як першочерговий елемент «панування над світом», з іншого – можлива й відмова від цього панування задля добра людства та справедливості на землі.

Опис концепту «влада» в метафоричному контексті фіксуємо в романі «Сонячна машина»: «Дійсна влада не любить галасливості. Дійсна влада є в кітқи, яка навіть одвертається від миші, даючи їй повну волю тікати» [23, с. 399]. Поєднання в одному контексті філософських поглядів на «владу» та увиразнення її тлумачення метафоричним образом, викристалізовує суть поняття.

Позитивна ціннісна домінанта концепту «українська державність» та варіант – «відродження нації» – у наступному контексті змінює аксіологічний вектор у бік негативних емоцій та почуттів: «Отаманщина закінчила своє існування. Одійшла в минуле ця тяжка, шкодлива й ганебна для трудової нації доба її трудної історії. І ще й з цього боку історія показала українству всю безплідність, усю шкодливість і навіть злочинність намагання убагати відродження української нації в неприродні для неї, огидні її соціальним прагненням форми. Ті люди, які, йдучи за своїми власними клясовими симпатіями й

інтересами, хочать утворити українську державність клясово-буржуазну, – шкодливі й злочинні фантасти: вперед треба мати ті буржуазні кляси, а тоді з ними творити ту державність. <...> Відродження української нації в національній сфері йшло й ітиме в гармонії із соціальним визволенням. Це аксіома трьохлітнього досвіду нашої революції. Що правіше й реакційніше заводився режим на Україні, то більше й глибше було нищення української національності» [18, с. 496–497]. Публіцист апелює до свідомості аудиторії, використовуючи низку синонімів на окреслення історичного періоду (тяжка, шкодлива й ганебна для трудової нації доба її трудної історії), пов'язаного із ствердженням класово-буржуазної української державності. Для автора, суспільна позиція якого виражена в рядках, сповнених гуманістичного змісту, («Відродження української нації в національній сфері йшло й ітиме в гармонії з соціальним визволенням»), такий шлях розв'язання архіважливої для українського народу проблеми вважається не прийнятним, адже він веде до знищення української нації. Емоції напруження в оповідній структурі наростають в негативно оцінному переліку, поданого за принципом градації: безплідність, шкодливість, злочинність; неприродні, огидні; шкодливі, злочинні. Таким чином, енергетично потужний концепт, що має позитивне звучання засвідчене в ментальності народу, уведений до негативного контексту, набуває негативного забарвлення, тим самим увіразнивши громадянську позицію Винниченка-політика.

Концепт «державність» знаходить свій вияв через культурно значущі утворення «національний колектив», «життя», «спадщина», «розвиток», «територія», «цілісність», «економіка», «політика», «культура»: «Яка є найперша, найсутніша потреба українського національного колективу? Та сама, що у всякої індивідуальної істоти на землі: зберегти своє життя, забезпечити його розвиток, передати спадщину в наступні покоління. Які є найкращі засоби для цього? Поки що людство розбите на окремі національні колективи, які переважно зветься державами, то очевидно, що найкращим засобом збереження його життя і розвитку кожної нації – є державність, себто комплекс тих інститутів економіки, політики, культури, які діють на території, населеній національним колективом, які зв'язують його в компактну цілість, які забезпечують його розвиток у сучасному і майбутньому» [24, с. 8].

З одного боку, митець відповідає на питання, що таке державність: «Це – устрій всього матеріального і психічного буття цілого народу, його національності, економіки, політики, культури, це – величезний складний процес». Він

прагне усвідомити роль патріотично налаштованих українських емігрантів у формуванні української державності: «Чи може мати в ньому велику вагу дія маленької купки людей на чужині? Ні, не може. А коли так, то виходить, що сама українська державність засуджена на смерть, бо та маленька група людей не може бути на Україні?» [24, с. 9]. З іншого – вірить у майбутнє Української держави: «Так, форма української державності за цього відтинку нашої історії не є задовільна для нас. Так, – вона не самостійна, не незалежна, вона опанована Росією, вона поневолена, покалічена, грабована, замучена. Але суть її Держави є, вона живе, вона береже в собі сили, які не дозволяють ворогам знищити її, які невиразно тримають у собі ідею самостійності, які в слушний час вибухнуть, щоб здійснити її...» [24, с. 13]. Позитивна оцінка наповненість концепту визначається в енергетично потужному твердженні – суть її Держави є, вона живе, вона береже в собі сили.

Антиподом української державності є концепт «штучна державність», який митець використовує поряд із негативно маркованими концептами «штучна мова», «штучна історія», якими В. Винниченко послуговується в «Одвертому листі до М. Горького» (1928) [25, с. 18]. Автор виділяє названі доміанти в автографі листа півжирним накресленням, чим привертає увагу читачів, акцентуючи на значущості протиставлення істинної української державності та її штучного «відповідника».

Тісний зв'язок із концептом «державність» має поняття «відродження нації», так, власне, названий тритомний трактат В. Винниченка (1920). На думку митця, реалізацію процесу національного відродження унеможливорює насильницьке співбуття української нації з іншими національними колективами. Так, у праці «Новооткрытый народ» публіцист наголошує на неприпустимості штучного злиття двох народів: «В продолжении двух с половиной столетий русское государство производило интересный, но малоуспешный эксперимент искусственного и насильственного сращения одного народного организма с другим. В его распоряжении были все средства, обычно употребляемые в таких случаях метрополиями над своими колониями: ограничения, запрещения, преследования, исключительные законы, кровопускания и совершенно благожелательный нейтралитет просвещенных и равнодушных к судьбе Украины европейских государств» [24, с. 99]. Автор називає «співбуття» двох націй, до якого прагнула радянська тоталітарна держава, «штучним та насильницьким зрощенням одного народного організму з іншим», що не може не впливати на гармонійний розвиток кожної з них. Ця думка підтверд-

жена нанизуванням віддієслівних іменників (обмеження, заборони, переслідування, кровопускання), що вказують на тривалість процесу нищення національного духу українців, відтворюють у пам'яті сучасного читача картини голодомору 1933, 1947 р., репресії 30-х рр. та повоєнного часу.

Ідея відродження нації знаходить свій вияв і в «Щоденнику» В. Винниченка, де митець зауважує: «Яка то страшна, тяжка річ відродження національної державності. Як вона в історичній перспективі буде уявлятися легкою, само собою зрозумілою, природною, і як трудно. З якими надлюдськими зусиллями, хитрощами, з яким, часом, одчаєм, люттю і сміхом доводиться тягати те каміння державності й складати його в той будинок, у якому будуть так зручно жити наші нащадки» [26, с. 274].

Висловлені на початку ХХ ст., ці роздуми В. Винниченка були не лише суголосними з матеріалізованою в слові суспільною позицією українських публіцистів своєї доби М. Грушевського, Є. Чикаленка, Єфремова, І. Багряного, а й спроектовували в річище загальнолюдських цінностей державотворчі ідеї письменників-публіцистів другої пол. ХХ ст., які готували день незалежності України (О. Гончар, Д. Павличко, Б. Олійник).

Процес відродження в очах В. Винниченка неминуче пов'язаний із революцією. Пророчє звучать слова митця, записані в його щоденнику: «Ще довгий і трудний буде шлях революції й відродження нації. Ще будуть різні періоди різних влад, за яких буде викреслюватись і соціальна та національна свідомість, твердість і загартованість наших мас. Не місяцями, а довгими роками треба міряти цей шлях» [21, с. 346]. Далекоглядність Винниченка-публіциста безсумнівна. Слова митця не втратили актуальності і в часи існування незалежної України.

Ідея національного відродження, запропонована письменником та пропагована ним у згаданих вище творах, є ключовим концептом, складовою концептосфери публіцистики Володимира Винниченка, що доповнюється, розкривається, увиразнюється, посилюється та поглиблюється за допомогою взаємопов'язаних слів-домінант «національний колектив», «демократія», «свобода слова» та ін.

У статті В. Винниченка «Поворот на Україну» (1926) актуалізаторами фундаментального для української культури амбівалентного концепту «національна держава» виступають різні контексти, внаслідок чого в першому випадку концепт маркований негативно, вказуючи на спекулятивні дії політиків (це можемо спостерігати й у поведінці сучасних керівників держави, депутатів) у другому – позитивно: «Націона-

льне питання, національне визволення, національна держава – все це тільки засіб для такого чи іншого маневрування в тактиці» [24, с. 149]; «Вертаючись на Україну, повторюю, поворотці повинні й у цьому питанні виробити правильні погляди і відповідну тактику. А ці погляди і тактика залежать од тої мети, яка собі ставиться, й підпорядковуються їй. Мета ж повинна бути все та сама, одна, єдина, незмінна: цілковите соціальне й національне визволення нашої нації, творення соборної самостійної й незалежної держави працюючого робітничо-селянського народу нашого. А цим самим служення визволенню всього працюючого, поневоленого, експлуатованого людства всіх народів і нашої землі, творенню загальнолюдських невриучих цінностей. Це – найвища, найкраща мета людини» [24, с. 181]. Другий приклад ілюструє також цікаві взаємозв'язки між національно-культурними категоріями «людина», «народ», «людство», «земля» та філософським поняттям «цінність», що надає названим концептам позитивного маркування.

Таким чином, проблема ствердження національної ідентичності українського суспільства та розбудови української держави стоїть першочерговою в публіцистичній та громадській діяльності В. Винниченка.

Письменника можна упевнено назвати майстерним публіцистом, що сформував дискурс позачасових цінностей, адже порушені митцем теми, проблеми, ідеї, концепції й сьогодні не втратили актуальності. У щоденнику, епістолярії, художніх та публіцистичних творах В. Винниченка зібрано переконливі аргументи, твердження, що формують суспільну думку. Митець на основі студіювання важливих для буття нації питань об'єднує аудиторію, пояснює тенденції суспільного життя тогочасної України, що проявляються й сьогодні, впроваджує нові ідеї через тлумачення світоглядних проблем. Автор апелює до свідомості реципієнта, торкається глибинних пластів суспільної свідомості, нарощуючи оцінні смисли домінант «відродження нації», «національна держава», «національна ідентичність», «демократія», «свобода слова».

Публіцистика В. Винниченка здатна впливати на масовокомунікаційні процеси, виводити їх на вищий суспільний рівень, адже вона спрямована на цільову аудиторію: як на особистість, так і на широкі маси. Майстерність Винниченка-публіциста виявляється в розширенні світоглядних горизонтів його творчості. На цьому ґрунті митець постає як творець світоглядної, концептуальної, універсальної публіцистики.

1. Кузнецова Т. В. Аксіологічні моделі мас-медійної інформації : монографія / Т. В. Кузнецова. – Суми : Університетська книга, 2010. – 304 с.

2. *Гуменюк В. І.* Драматургія Володимира Винниченка. Проблеми поетики В. І. Гуменюк : дис. ... д-ра філол. наук : 10.01.01 ; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; Таврійський національний ун-т ім. В. І. Вернадського. – К., 2001. – 402 с.
3. *Жулинський М.* Володимир Винниченко // Історія української літератури ХХ століття : у 2 кн. – К. : Либідь, 1998. – Кн. 1. – С. 252–262.
4. *Крутікова Н.* Невідомі листи Винниченка до Олеся // Слово і час. – 1992. – № 1. – С. 28–32.
5. *Кузьменко В. І.* Письменницький епістолярій в українському літературному процесі 20–50-х років ХХ ст. / В. І. Кузьменко. – К., 1998. – 305 с.
6. *Михида С.* Слідами його експериментів: змістові доміанти в драматургії Володимира Винниченка / С. Михида. – Кіровоград, 2002. – 192 с.
7. *Мороз Л. З.* Драматургія Володимира Винниченка: ідейно-мистецьке експериментаторство на тлі нової драми кінця ХІХ – поч. ХХ ст. : дис. ... д-ра філол. наук : 10.01.01 / Л. З. Мороз ; НАН України. – К., 1997. – 294 с.
8. *Панченко В.* Будинок з химерами. Творчість Володимира Винниченка 1900–1920 рр. у європейському літературному контексті / В. Панченко. – Кіровоград, 1998. – 272 с.
9. *Сиваченко Г.* «Конкордизм» Володимира Винниченка в екзистенціалістському дискурсі // Слово і час. – 2001. – № 9. – С. 33–39.
10. *Сиваченко Г.* Пророк не своєї вітчизни. Експатріантський «мета роман» Володимира Винниченка: текст і контекст / Г. Сиваченко. – К., 2003. – 280 с.
11. *Сиваченко Г.* «Сонячна машина» В. Винниченка і роман-антиутопія ХХ сторіччя // Слово і час. – 1994. – № 1. – С. 42–47.
12. *Баран Г.* «Сонячна машина» В. Винниченка у контексті світових утопій і антиутопій // Укр. мова й літ. в серед. школах. – 2000. – № 1. – С. 52–59.
13. *Гожик О. І.* Проза В. К. Винниченка 20-х років ХХ століття: утопічний та антиутопічний дискурси : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / О. І. Гожик ; НАН України; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. – К., 2001. – 16 с.
14. *Гусак Н. І.* Проблема морального вибору у світоглядній орієнтації В. Винниченка / Н. І. Гусак. – К. : Знання, 1998. – 22 с.
15. *Масляничук Т. В.* Проза В. Винниченка: проблеми текстології : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.09 / Т. В. Масляничук ; НАН України. Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – К., 2003. – 20 с.
16. *Харкун В. П.* Поетика роману Володимира Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля» : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / В. П. Харкун ; НАН України; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. – К., 2000. – 180 с.
17. *Галич В. М.* Письменницька публіцистика як метажанрове поняття // Соціальні комунікації сучасного світу : наук.-теор. зб. – 2009. – С. 57–58.
18. *Винниченко В. К.* Відродження нації : мемуарно-публіцистичний твір / Володимир Кирилович Винниченко : у 3-х ч. – К. ; Відень, 1920. – Ч. І. – 348 с. ; Ч. ІІ. – 328 с. ; Ч. ІІІ. – 542 с.
19. *Бочковський О.* Вступ до націології / О. Бочковський. – К. : Генеза, 1998. – 144 с.
20. *Панченко В.* Володимир Винниченко: парадокси долі і творчості: Книга розвідок та мандрівок / В. Панченко. – К. : Твім інтер, 2007. – 288 с.
21. *Винниченко В.* Щоденник (Фрагмент) // В. Винниченко Раб краси : оповідання, повість, щоденникові записи / [упоряд., передм., приміт. В. Панченка]. – К. : Веселка, 1993. – С. 291–347.
22. *Винниченко В.* Оповідання, роман «Слово за тобою, Сталіне!», п'єса «Чорна Пантера і Білий Ведмідь» / В. Винниченко. – К. : Наук. думка, 1999. – 440 с.
23. *Винниченко В.* Вибрані твори: Оповідання. Повість. Романи / В. Винниченко ; [передм. Л. Дем'янівської]. – К. : Грамота, 2005. – 928 с.
24. *Винниченко В.* Публіцистика / В. К. Винниченко / [упоряд. та ред. В. Бурбела]. – Нью-Йорк ; К. : [б. в.], 2002. – 392 с.
25. *Винниченко В.* Одвертий лист до М. Горького (1928) (ксерокопія автографа) // Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Ф. 171, № 125, арк. 18.
26. *Винниченко В.* Щоденник / В. Винниченко. – К., 1990. – № 10. – С. 96–110 ; № 11. – С. 85–106.

Подано до редакції 06. 12. 2013 р.

Snizhko O. S. Conceptual sphere of revival of nation: comparative analysis of concepts in diaries, letters, publicism and artistic works of V. Vinnichenko.

The semantic dominants of publicism of Vladimir Vinnichenko are investigated. The conceptual sphere of works of publicist is analyzed in the context of realization of key concept of author text. The typical problem-thematic parameters of the diaries are found out, letters, artistic works. The conceptual semantic dominants of publicism of V. Vinnichenko are interpreted.

Keywords: V. Vinnichenko, conceptual sphere of publicism, concept, semantic dominants, problems.

Сніжко О. С. Концептосфера возродження нації: сравнительный анализ концептов в дневниках, эпистолярии, публицистических и художественных произведениях В. Винниченка.

Исследовано смысловые доминанты публицистики Владимира Винниченка. Очерченно концептосферу произведений публициста в контексте реализации ключевых концептов авторского текста. Выяснено типичные проблемно-тематические параметры дневниковых записей, эпистолярия, художественных произведений. Интерпретированы концептуальные смысловые доминанты публицистики В. Винниченка.

Ключевые слова: В. Винниченко, публицистика, концепт, смысловые доминанты, концептосфера, проблематика.